ENCYCLIEK VAN DE HEILIGE VADER LEO XIV

MAGNIFICA HUMANITAS

Over de bescherming van de mens in het tijdperk van kunstmatige intelligentie

Handreiking voor

5 bijeenkomsten

Bisdom Breda

DICASTERY FOR PROMOTING INTEGRAL HUMAN DEVELOPMENT

www.humandevelopment.va

Inhoud

Introductie....3
Aanwijzingen voor gespreksleiders....4
Bijeenkomst 1 – Babel of Jeruzalem: welke wereld bouwen wij?....7
Bijeenkomst 2 – De waardigheid van ieder mens....12
Bijeenkomst 3 – Technologie en macht: wat maakt ons werkelijk mens? 17
Bijeenkomst 4 – Waarheid, werk en vrijheid....22
Bijeenkomst 5 – Bouwers van vrede en een beschaving van liefde....27

Over deze uitgave
Deze handreiking is een uitgave van de dienst Communicatie van het bisdom Breda en is samengesteld op basis van de encycliek Magnifica Humanitas (2026) en de bijbehorende uitgegeven infographics door het Vaticaanse Dicasterie voor Integrale Menselijke Ontwikkeling.

Magnifica Humanitas Nederlandse werkvertaling via **rkdocumenten.nl**	**Infographics** Nederlandse vertaling via: **humandevelopment.va**

Introductie

Deze handreiking nodigt uit om in groepsverband in vijf bijeenkomsten na te denken over Magnifica Humanitas, de eerste encycliek van paus Leo XIV die in 2026 uitkwam. Een encycliek is een 'open brief aan de samenleving' en stelt vragen aan de orde die voor ieder mens van toepassing zijn.

De paus gaat in op menselijke waardigheid, de betekenis van werk, waarheid, vrijheid, solidariteit, vrede en onze verantwoordelijkheid voor elkaar. Deze handreiking behandelt de centrale vraag uit Magnifica Humanitas:

Hoe blijven wij werkelijk mens in een wereld waarin technologie en kunstmatige intelligentie steeds meer invloed krijgen?

Ook in deze tijd biedt het Evangelie handelingsperspectief. Daarom bevat elke bijeenkomst een onderdeel 'van bezinning naar praktijk'. Voorkennis is niet nodig: ervaringen uit het eigen leven, het gezin, de buurt en de parochie zijn minstens zo belangrijk.

Iedere bijeenkomst behandelt een deel van de encycliek. Het Dicasterie voor Integrale Menselijke Ontwikkeling heeft de vijf delen waarin de encycliek is opgebouwd, gevisualiseerd door middel van een vijftal infographics. Deze maken onderdeel uit van deze handreiking.

Deze handreiking is ook digitaal beschikbaar via bisdombreda.nl

Aanwijzingen voor gespreksleiders

De vijf bijeenkomsten zijn bedoeld als een gezamenlijke ontdekkingstocht. De gespreksleider hoeft geen deskundige te zijn op het gebied van kunstmatige intelligentie of kerkelijke sociale leer. De deelnemers hoeven de encycliek ook niet persé van tevoren gelezen te hebben. Belangrijker is het vermogen om een open en veilige sfeer te scheppen waarin deelnemers hun ervaringen, vragen en overtuigingen kunnen delen.

Begin bij de ervaringen van deelnemers. Volwassenen leren vooral wanneer nieuwe inzichten aansluiten bij hun eigen leven. Nodig deelnemers daarom uit om voorbeelden te geven uit hun gezin, werk, vrijwilligerswerk, geloofsleven of maatschappelijke betrokkenheid.

De infographic is geen lesstof die volledig moet worden uitgelegd. Gebruik haar als een landkaart: welke begrippen vallen op, welke tegenstellingen worden zichtbaar en waar raken deze aan het dagelijks leven?

Zorg voor afwisseling. De bijeenkomsten combineren gebed, luisteren, kijken, persoonlijke bezinning, uitwisseling en praktische toepassing. Die afwisseling helpt deelnemers om nieuwe inzichten te verwerken. Geef voldoende tijd voor stilte(s) en nadenken voordat het groepsgesprek begint. Niet iedereen formuleert zijn gedachten even snel.

Stimuleer een gelijkwaardig gesprek. Spreek af dat deelnemers elkaar laten uitspreken, respectvol omgaan met verschillen en persoonlijke verhalen vertrouwelijk behandelen. Stel als gespreksleider vooral open vragen: Wat raakt je hierin? Herken je dit? Waarom denk je dat? Wat betekent dit voor ons als christenen? Vraag door, maar vermijd discussies waarin iemand zijn gelijk moet halen. Zorg dat ook stillere deelnemers gelegenheid krijgen om iets bij te dragen, zonder hen daartoe te verplichten.

Verbind geloof en dagelijks leven. Help de groep om vanuit de encycliek en het Evangelie verder te kijken dan persoonlijke meningen.

Stel vragen als: welke waarden worden zichtbaar? Wat vraagt dit van ons als christenen? En hoe kunnen wij elkaar daarin ondersteunen?

Werk toe naar gemeenschapsvorming. Laat iedere bijeenkomst uitmonden in kleine, haalbare initiatieven van *menselijkheid* tegenover anderen. Denk niet enkel aan individuele voornemens, maar ook aan gezamenlijke initiatieven. “Hieruit zullen allen kunnen opmaken, dat gij mijn leerlingen zijt: als gij de liefde onder elkaar bewaart.” (Joh. 13, 35)

Sluit af met een korte terugblik: wat heeft ons geraakt, wat hebben we geleerd en wat willen we samen verder ontwikkelen?

Praktisch:

- Voor het groepsgesprek is een groep van **vijf tot acht deelnemers** prettig. Bij meer deelnemers kan met deelgroepjes worden gewerkt.
- Zorg voor meerdere **prints van de infographic** op A4 of A3.
- Lees (indien mogelijk) ter voorbereiding het betreffende hoofdstuk van de encycliek. Tijdens de bijeenkomst volstaat een **samenvatting** van ongeveer tien minuten, gevolgd door een korte bespreking van de infographic.
- Het gesprek kan volledig plaatsvinden aan de hand van deze handreiking. De verwijzingen met MH verwijzen naar de genummerde paragrafen van de encycliek.

Programma (voorbeeld)

19.00 Inloop met koffie en thee
19.30 Welkom en openingsgebed
19.45 Waar gaat het over? Toelichting op de encycliek en infographic
20.00 Persoonlijke reflectie in stilte
20.15 Groepsgesprek
20.45 Van bezinning naar praktijk
21.15 Afsluiting met gebed

EERSTE ENCYCLIEK VAN PAUS LEO XIV

ENCYCLIEK VAN DE HEILIGE VADER LEO XIV

MAGNIFICA HUMANITAS

Over de bescherming van de mens in het tijdperk van kunstmatige intelligentie

1 van 5
Inleiding en Hoofdstuk 1

De uitdagingen van vandaag (res novae)

- Kunstmatige intelligentie
- Digitalisatie
- Nieuwe technologische mogelijkheden

Risico's

- ⚠ Geconcentreerde macht (vaak in particuliere handen)
- ⚠ Geautomatiseerde besluitvorming
- ⚠ Verlies van menselijke controle

"Welke richting moeten wij kiezen als mensen en als menselijke gemeenschap?" MH 6

TWEE WEGEN VOOR ONS:

Babel

Mensheid zonder God
Uniformiteit
Ontmenselijking

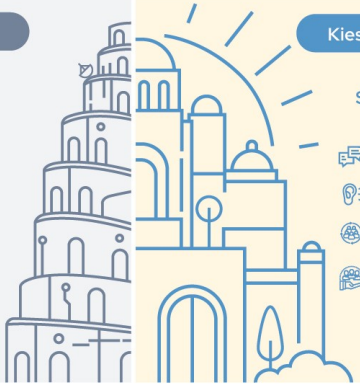
Jeruzalem

God centraal
Verscheidenheid als bron van rijkdom
Broederschap / Samenwerken

"Nooit eerder heeft de mensheid zoveel macht over zichzelf gehad." MH 4

Het Toren van Babel-syndroom

- Winst boven mensen
- Mensen reduceren tot data
- Toenemende ongelijkheid
- Verlies van waardigheid

Kies 'de weg van Nehemia'

Samen bouwen

- Dialoog
- Luisteren
- Inclusief
- Gedeelde verantwoordelijkheid

"Niemand kan in zijn eentje de last dragen van de uitdagingen waarmee de wereld wordt geconfronteerd." MH 13

4 PIJLERS OM EEN BETERE TOEKOMST TE BOUWEN

1. Relatie met God
2. Menselijke beperkingen accepteren
3. Gedeelde verantwoordelijkheid
4. Taal die verbindt

"Wanneer de menselijke waardigheid wordt bedreigd door nieuwe vormen van ontmenselijking, is het onze dringende plicht om diep menselijk te blijven. We moeten met zorg de grootsheid van de mensheid die ons is gegeven beschermen, een pracht die geen enkele machine ooit kan vervangen." MH 15

Laten we geen nieuwe Toren van Babel bouwen; laten we bouwers van gemeenschap worden!

DICASTERY FOR PROMOTING INTEGRAL HUMAN DEVELOPMENT
www.humandevelopment.va

Bijeenkomst 1 – Babel of Jeruzalem: welke wereld bouwen wij?

Inleiding en hoofdstuk 1 · Infographic 1 · MH 1–36

19.30 – Welkom en openingsgebed

> *Heer onze God, U hebt ons geschapen naar uw beeld en ons aan elkaar toevertrouwd. Geef ons een open hart om te luisteren, wijsheid om de tekenen van onze tijd te verstaan en moed om het verschil te maken. Help ons niet alleen aan onszelf te denken, maar samen te bouwen aan een wereld waarin iedereen een plaats heeft. Door Christus onze Heer. Amen.*

19.45 – Waar gaat het over?

De encycliek begint met een keuze tussen twee Bijbelse beelden: de Toren van Babel en de wederopbouw van Jeruzalem.

Bij Babel proberen mensen door hun eigen macht en technische mogelijkheden zekerheid en grootheid te bereiken. Zij spreken één taal, werken aan één project en streven naar één doel. Toch ontbreekt iets wezenlijks: ruimte voor God, voor menselijke verscheidenheid en voor echte gemeenschap. De toren staat voor het gevaar dat mensen hun eigen macht belangrijker maken dan de waardigheid van anderen (MH 7).

Bij de wederopbouw van Jeruzalem onder Nehemia gebeurt iets anders. Nehemia begint met gebed en luisteren. Hij betrekt mensen met verschillende achtergronden bij de wederopbouw. Iedereen krijgt een eigen verantwoordelijkheid. Niet uniformiteit, maar samenwerking maakt de stad opnieuw leefbaar (MH 8–10).

Deze beelden helpen om naar onze tijd te kijken. Kunstmatige intelligentie en digitalisering bieden grote mogelijkheden, bijvoorbeeld voor gezondheidszorg, onderwijs en communicatie. Tegelijk kunnen ze macht concentreren, mensen buitensluiten en menselijke relaties verzwakken (MH 4–6).

De keuze is daarom niet eenvoudigweg vóór of tegen technologie. Het gaat erom **welke samenleving wij met onze mogelijkheden opbouwen**.

Hoofdstuk 1 verbindt deze vraag met de sociale leer van de Kerk. Sinds *Rerum Novarum* van paus Leo XIII probeert de Kerk maatschappelijke ontwikkelingen te beoordelen vanuit het Evangelie. Die sociale leer is geen vaststaand pakket antwoorden. Zij groeit in dialoog met de geschiedenis, wetenschap en ervaringen van mensen. De Kerk moet luisteren naar de tekenen van de tijd en opkomen voor menselijke waardigheid en het algemeen welzijn (MH 17–36).

Gebruik van de infographic

Toon de eerste infographic en begin bij de twee kolommen **Babel** en **Jeruzalem**. Laat de deelnemers benoemen welke verschillen zij zien: macht tegenover samenwerking, uniformiteit tegenover verscheidenheid, ontmenselijking tegenover broederschap.

Ga vervolgens naar de vier pijlers onderaan: relatie met God, menselijke beperkingen aanvaarden, gedeelde verantwoordelijkheid en taal die verbindt.

Vraag: *Welke van deze vier pijlers heeft onze samenleving, en misschien ook onze parochie, het hardst nodig?*

Bijbelse verdieping: Genesis 11, 1–9 en Nehemia 2, 17–18.

20.00 – Persoonlijke reflectie

Geef deelnemers **enkele minuten stilte** om hun gedachten eventueel op te schrijven.

- Waar bouw ik zelf aan: vooral aan mijn eigen zekerheid en succes, of ook aan het welzijn van anderen?
- Wanneer ervaar ik technologie als hulp en wanneer als iets dat afstand tussen mensen schept?
- Waar vind ik het moeilijk om mijn beperkingen te aanvaarden of hulp van anderen te ontvangen?
- Naar welke stemmen luister ik gemakkelijk, en welke hoor ik nauwelijks?

20.15 – Groepsgesprek

- Waar herkennen wij vandaag het denken van Babel, bijvoorbeeld in prestatiedruk, individualisme, winstdenken of uitsluiting?
- Waar zien wij juist voorbeelden van de weg van Nehemia?
- Hoe kunnen wij als parochie ruimte bieden aan mensen met verschillende achtergronden, leeftijden en opvattingen?
- Wat betekent het voor de Kerk om naar de tekenen van de tijd te luisteren zonder haar evangelische opdracht te verliezen?

Aanwijzing voor de gespreksleider: Laat deelnemers eerst een concreet voorbeeld uit hun eigen omgeving noemen. Vraag daarna wat dit voorbeeld zegt over de tegenstelling tussen Babel en Jeruzalem. Voorkom dat het gesprek uitsluitend over grote maatschappelijke problemen gaat.

20.45 – Van bezinning naar praktijk

De encycliek roept ons op bouwers van gemeenschap te worden (MH 16). Vraag de groep: *wie bouwen er in onze parochie mee, en wie staan er aan de zijlijn?*

Denk bijvoorbeeld aan ouderen die minder mobiel zijn, jongeren die aansluiting zoeken of mensen met een andere culturele achtergrond.

Gemeenschapsvorming: laat de groep een eenvoudige kaart van het parochieleven uittekenen (bijvoorbeeld op een whiteboad, of een blanco A4-papier). Waar ontmoeten mensen elkaar al, en waar ontbreken verbindingen? Kies één groep die weinig wordt bereikt en bedenk samen een uitnodigende eerste stap, zoals een gezamenlijke maaltijd, een bezoek of een luistergesprek. Spreek af wie het initiatief neemt en wie er meehelpt.

Laat iedere deelnemer daarnaast één kleine stap kiezen om iemand meer te betrekken of te bereiken. Een eerste ontmoeting of gesprek kan al betekenisvol zijn.

21.15 – Afsluiting met gebed

Laat enkele deelnemers één zin delen: *“Ik wil bijdragen aan een gemeenschap waarin…”*

> *Heer, behoed ons voor de hoogmoed van Babel. Leer ons bouwen aan een gemeenschap waarin wij elkaar verstaan, onze verschillen waarderen en niemand vergeten. Zegen het werk van onze handen. Amen.*

GRONDSLAGEN EN PRINCIPES VAN DE SOCIALE LEER VAN DE KERK

"Gods liefde zichtbaar maken in de concrete gebeurtenissen van het leven." MH 47

DE GRONDSLAGEN

Mens = beeld van God

"Ieder mens is door God bedoeld en gewild om in verbondenheid te leven met Hem, met anderen en met de schepping."

Menselijke waardigheid

- Is aangeboren (niet verdiend)
- Is oneindig
- Geldt voor iedereen

De waarde van mensenrechten

- **Universeel**
- **Onaantastbaar**
- Gebaseerd op **waardigheid**

DE PRINCIPES

om de wereld van vandaag te begeleiden bij haar uitdagingen

Het algemeen welzijn

Het welzijn van iedereen is groter dan de optelsom van het welzijn van ieder individu

De universele bestemming van goederen

Zodat zij het leven van iedereen kunnen ondersteunen

Subsidiariteit

Helpen zonder het van de ander over te nemen

Solidariteit

Niemand wordt alleen gered

Sociale rechtvaardigheid

Zorgen voor waardige leefomstandigheden voor iedereen

INTEGRALE ONTWIKKELING VAN DE MENS

de concrete manier waarop deze principes in de geschiedenis worden toegepast

DE VOLLEDIGE ONTWIKKELING VAN DE MENS

1 economisch | 2 sociaal | 3 spiritueel | 4 ecologisch

Ontwikkeling is alleen authentiek als deze de hele mens en alle mensen betreft

"Helpen technologische innovaties mensen en samenlevingen echt om menselijker en broederlijker te worden, met respect voor onze gemeenschappelijke aarde en toekomstige generaties?" MH 85

De sociale leer is geen theorie; het is concrete actie.
Het is mogelijk om een rechtvaardigere en meer broederlijke samenleving op te bouwen!

DICASTERY FOR PROMOTING INTEGRAL HUMAN DEVELOPMENT
www.humandevelopment.va

Bijeenkomst 2 – De waardigheid van ieder mens

Hoofdstuk 2 · Infographic 2 · MH 37–89

19.30 – Welkom en openingsgebed

> *God van liefde, U kent ieder mens bij naam. Niemand hoeft zijn waarde bij U te verdienen. Open onze ogen voor de waardigheid van ieder mens, vooral van wie kwetsbaar is of gemakkelijk over het hoofd wordt gezien. Leer ons rechtvaardig en solidair te leven. Amen.*

19.45 – Waar gaat het over?

Het tweede hoofdstuk vormt het fundament van de encycliek. De paus beschrijft de belangrijkste uitgangspunten van de sociale leer van de Kerk en laat zien waarom deze juist in het tijdperk van kunstmatige intelligentie belangrijk zijn.

Het vertrekpunt is de mens als beeld van God. Onze waardigheid hangt niet af van intelligentie, gezondheid, bezit, prestaties of maatschappelijke positie. Zij is ons gegeven en geldt voor iedereen (MH 39–52).

Vanuit deze waardigheid bespreekt de encycliek **vijf principes van de katholieke sociale leer**.

Het **algemeen welzijn** betekent dat de samenleving voorwaarden moet scheppen waaronder iedereen tot zijn recht kan komen. De **universele bestemming van goederen** herinnert eraan dat de rijkdommen van de aarde en de vruchten van menselijke kennis uiteindelijk iedereen ten goede moeten komen. **Subsidiariteit** houdt in dat mensen en kleinere

gemeenschappen verantwoordelijkheid moeten kunnen dragen zonder dat grotere instanties alles overnemen. **Solidariteit** benadrukt onze onderlinge verbondenheid. **Sociale rechtvaardigheid** vraagt om eerlijke kansen, waardige leefomstandigheden en daadwerkelijke deelname aan de samenleving (MH 53–84).

Deze principes zijn ook relevant voor de digitale wereld. Wie heeft toegang tot kennis en technologie? Wie profiteert ervan? Wie wordt buitengesloten? Wie beslist over het gebruik van persoonlijke gegevens?

De paus spreekt daarnaast over *integrale menselijke ontwikkeling*: vooruitgang moet de hele mens dienen, in zijn lichamelijke, sociale, geestelijke en maatschappelijke bestaan, met aandacht voor de schepping en toekomstige generaties (MH 85–89).

Gebruik van de infographic

Laat eerst het linkerdeel zien: **de mens als beeld van God** en de daaruit voortvloeiende menselijke waardigheid. Bespreek daarna de vijf principes aan de rechterkant.

Vraag de deelnemers welk principe zij het duidelijkst herkennen in het dagelijks leven en welk principe zij moeilijker vinden.

Gebruik de onderste balk over integrale ontwikkeling om te laten zien dat welzijn meer omvat dan inkomen of technische mogelijkheden.

Bijbelse verdieping: Genesis 1, 26–27 en Matteüs 25, 35–40.

20.00 – Persoonlijke reflectie

- Wanneer beoordeel ik mensen, misschien onbewust, op hun prestaties, opleiding, inkomen of zelfstandigheid?
- Waar ervaar ik solidariteit in mijn eigen leven?

- Hoe beïnvloeden mijn dagelijkse keuzes het welzijn van anderen?
- Ben ik voldoende opmerkzaam voor mensen die moeite hebben met de digitale samenleving?

20.15 – Groepsgesprek

- Wat betekent het concreet dat iedere mens een onvervreemdbare waardigheid heeft?
- Welke mensen dreigen in onze samenleving niet volledig mee te kunnen doen?
- Hoe kunnen wij als parochie het algemeen welzijn bevorderen?
- Wat betekent subsidiariteit voor de manier waarop wij vrijwilligers en parochianen verantwoordelijkheid geven?
- Wanneer helpt technologie mensen vooruit en wanneer vergroot zij juist ongelijkheid?

Aanwijzing voor de gespreksleider: Maak de vijf principes begrijpelijk met herkenbare voorbeelden. Denk aan een oudere die geen digitaal formulier kan invullen, een vrijwilliger die weinig eigen ruimte krijgt of iemand die afhankelijk is van hulp. Vraag welk principe bij de situatie past.

20.45 – Van bezinning naar praktijk

Lees Matteüs 25, 35–40 nogmaals. Jezus identificeert zich met mensen die honger hebben, vreemdeling zijn, ziek zijn of gevangen zitten.

Bespreek hoe deze evangelische houding zichtbaar kan worden in de parochie. Bijvoorbeeld door praktische hulp, bezoek aan eenzame

mensen, ondersteuning van gezinnen met weinig middelen of gastvrijheid tegenover nieuwkomers.

Gemeenschapsvorming: vraag niet alleen wat de parochie *voor* kwetsbare mensen kan doen, maar ook hoe zij zelf kunnen deelnemen, meedenken en hun gaven en talenten delen. Bedenk een laagdrempelige ontmoetingsvorm waarin hulp en wederkerigheid samengaan, bijvoorbeeld een maandelijkse koffieochtend met digitale hulp of een gemengde bezoekgroep.

Laat de groep één terrein kiezen waarop de parochie toegankelijker of zorgzamer kan worden. Spreek af hoe betrokkenen zelf worden uitgenodigd om mee vorm te geven aan het initiatief.

21.15 – Afsluiting met gebed

Laat deelnemers de zin aanvullen: *"Ik wil voortaan meer aandacht hebben voor..."*

> *Heer, leer ons in ieder mens Uw gelaat te herkennen. Maak ons gevoelig voor onrecht en geef ons de bereidheid onze tijd, kennis en mogelijkheden te delen. Amen.*

DE GROOTSHEID VAN DE MENS IN HET LICHT VAN DE BELOFTES VAN AI

Het risico van het technocratische denkkader

- Efficiëntie ⟶ ⚠ wordt het enige criterium
- Winst ⟶ ⚠ stuurt beslissingen
- AI ⟶ ⚠ versnelt het probleem
- Mens ⟶ ⚠ gereduceerd tot prestaties

Kunstmatige intelligentie

Simuleert intelligentie, maar is niet menselijk

Wat het doet

- Verwerkt gegevens
- Herkent patronen
- Is snel en krachtig

Wat het NIET doet

- ⚠ Heeft geen bewustzijn
- ⚠ Heeft geen liefde en voelt geen pijn
- ⚠ Is niet verantwoordelijk

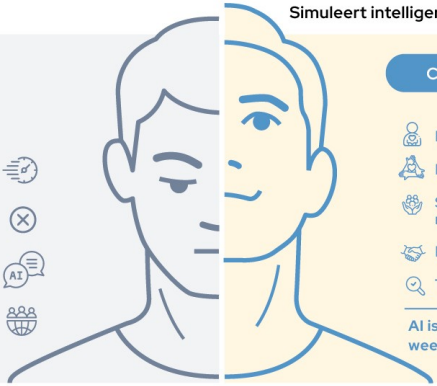
Risico's van AI

Snelheid
minder kritisch nadenken

Valse objectiviteit
verbergt vooroordelen

Gesimuleerd
illusie van relaties

Geconcentreerde macht
alles in handen van enkelen

Criteria voor een humane AI

- Menselijke waardigheid
- Het algemeen welzijn
- Sociale rechtvaardigheid
- Betrouwbaarheid
- Transparantie

AI is niet neutraal, maar weerspiegelt waarden en keuzes

"AI ontwapenen betekent niet technologie afwijzen, maar voorkomen dat deze de mens gaat beheersen." MH 110

"De kwaliteit van een samenleving wordt niet gemeten aan de beschikbare middelen, maar aan de zorg die zij kan bieden." MH 114

De mythen van het transhumanisme

- De mens als iets dat geoptimaliseerd of 'verbeterd' moet worden
- Beperkingen opheffen
- De mensheid overstijgen
- Samensmelting van mens en machine

De echte mens:

- Relaties
- Kwetsbaarheid
- Zorg
- Liefde

Een beperking is geen fout: het maakt ons menselijk

"Voor een algoritme is een fout iets dat moet worden gecorrigeerd; voor een mens kan het juist leiden tot diepe verandering." MH 128

AI moet het leven menselijker maken, niet efficiënter.

DICASTERY FOR PROMOTING INTEGRAL HUMAN DEVELOPMENT
www.humandevelopment.va

Bijeenkomst 3 – Technologie en macht: wat maakt ons werkelijk mens?

Hoofdstuk 3 · Infographic 3 · MH 90–130

19.30 – Welkom en openingsgebed

> *Schepper van hemel en aarde, U hebt ons verstand, creativiteit en mogelijkheden gegeven. Leer ons deze gaven verstandig te gebruiken. Behoed ons voor de verleiding alles te willen beheersen. Geef ons aandacht voor kwetsbaarheid, ruimte voor stilte en liefde voor de mensen om ons heen. Amen.*

19.45 – Waar gaat het over?

Hoofdstuk 3 gaat over de invloed van technologie op ons beeld van de mens. De paus waarschuwt voor het *technocratische denkkader*: de overtuiging dat efficiëntie, controle en economische opbrengst de belangrijkste maatstaven zijn voor vooruitgang (MH 92–94).

Technologie kan veel goeds betekenen. Zij kan ziekten helpen bestrijden, kennis toegankelijk maken en mensen met elkaar verbinden. Maar wanneer technische mogelijkheden bepalen wat waardevol is, dreigt de mens zelf een middel te worden.

Kunstmatige intelligentie maakt deze vraag bijzonder actueel. AI-systemen kunnen grote hoeveelheden gegevens verwerken, patronen herkennen en bepaalde taken zeer snel uitvoeren. Toch mogen we zulke prestaties niet gelijkstellen aan de volle rijkdom van menselijke intelligentie. De encycliek benadrukt het onderscheid tussen het functioneren van AI en het menselijke vermogen tot morele

verantwoordelijkheid, liefde en persoonlijke verbondenheid (MH 95–114).

Daarom vraagt de paus om transparantie, verantwoord toezicht en menselijke controle. Technische systemen mogen mensen niet de mogelijkheid ontnemen om beslissingen te begrijpen en ter verantwoording te roepen.

Vervolgens bespreekt hij het *transhumanisme* en *posthumanisme*: denkrichtingen waarin technologie wordt gezien als een mogelijkheid om de menselijke natuur ingrijpend te verbeteren of te overstijgen. De encycliek plaatst hier een christelijke visie tegenover. Menselijke kwetsbaarheid en afhankelijkheid zijn niet eenvoudigweg fouten die moeten worden weggewerkt. Juist onze begrensdheid maakt zorg, wederkerigheid en liefde mogelijk (MH 115–128).

De centrale vraag is dan ook niet of technologie steeds krachtiger wordt, maar of zij ons leven **menselijker** maakt. De paus verbindt dit opnieuw met Babel en Jeruzalem: groeit onze macht terwijl menselijke relaties verschralen, of gebruiken wij onze mogelijkheden om gemeenschap op te bouwen? (MH 129–130).

Gebruik van de infographic

Begin linksboven bij het technocratische denkkader: efficiëntie, winst en prestaties. Vraag welke van deze maatstaven de deelnemers herkennen.

Ga vervolgens naar het onderscheid tussen wat AI doet en wat AI niet is. Bespreek daarna de risico's en de criteria voor verantwoord gebruik.

Eindig bij het onderste deel over menselijke beperkingen, relaties, kwetsbaarheid, zorg en liefde. Daar ligt het belangrijkste aanknopingspunt voor het geloofsgesprek.

Bijbelse verdieping: 1 Korintiërs 12, 12–27, over de verschillende ledematen van één lichaam, en 2 Korintiërs 12, 9, over kracht die zichtbaar wordt in zwakheid.

20.00 – Persoonlijke reflectie

- Wanneer merk ik dat snelheid en efficiëntie mijn leven beheersen?
- Welke technologische hulpmiddelen maken mijn leven werkelijk beter?
- Vind ik het moeilijk om afhankelijk te zijn van anderen?
- Wanneer heb ik juist door mijn eigen kwetsbaarheid verbondenheid met anderen ervaren?

20.15 – Groepsgesprek

- Wat maakt ons menselijk op een manier die niet tot prestaties of gegevens kan worden teruggebracht?
- Waar zien wij dat efficiëntie belangrijker wordt gevonden dan persoonlijke aandacht?
- Welke mogelijkheden van kunstmatige intelligentie stemmen ons hoopvol, en welke roepen vragen op?
- Hoe kunnen wij voorkomen dat ouderen, zieken of mensen met beperkingen vooral worden beoordeeld op hun zelfstandigheid of productiviteit?
- Wat betekent het christelijke geloof voor onze omgang met menselijke grenzen?

  Aanwijzing voor de gespreksleider: Zorg dat het gesprek niet vastloopt in de vraag wat AI technisch allemaal kan. Verleg de aandacht naar menselijke ervaringen. Een voorbeeld uit de zorg, het onderwijs of het gezinsleven kan helpen om het verschil tussen een technisch goede oplossing en werkelijk menselijke zorg te verkennen.

20.45 – Van bezinning naar praktijk

Lees samen 1 Korintiërs 12, 22–26. Paulus benadrukt dat juist delen van het lichaam die het meest kwetsbaar lijken, onmisbaar zijn.

Vraag vervolgens hoe dit zichtbaar kan worden in het parochieleven. Krijgen mensen die minder kunnen doen toch een volwaardige plaats? Wanneer iemand lijdt, delen de ledematen dan ook in het lijden? En als iemand een succes heeft, wordt die vreugde dan ook gedeeld?

Gemeenschapsvorming: laat de groep nadenken over vormen van wederzijdse hulp die relaties opbouwen in plaats van alleen taken afhandelen. Bijvoorbeeld een maatjesgroep waarin mensen elkaar regelmatig bezoeken, een gezamenlijke klus- of kookmiddag of een ontmoeting tussen generaties waarbij iedereen iets kan bijdragen.

Laat deelnemers één situatie noemen waarin zij de komende week bewust **aandacht boven efficiëntie** willen stellen. Spreek daarnaast één kleine gezamenlijke activiteit af waarin niet het resultaat maar de ontmoeting centraal staat.

21.15 – Afsluiting met gebed

Iedere deelnemer kan de zin aanvullen: *"Ik ervaar de waarde van mens-zijn vooral wanneer..."*

> *Heer Jezus, U bent mens geworden en hebt onze kwetsbaarheid gedeeld. Leer ons de waarde van mensen niet af te meten aan hun kracht of prestaties. Maak ons tot mensen die zorgen, luisteren en liefhebben. Amen.*

DE BESCHERMING VAN DE MENS IN EEN TIJD VAN VERANDERING

WAARHEID

Een essentieel gemeenschappelijk goed voor de samenleving

Digitale technologieën en AI **veranderen de communicatie**

RISICO'S

- Desinformatie
- Manipulatie
- Meer controle - totalitarisme

VERANTWOORDELIJKHEID

- Kritisch onderwijs
- Transparantie
- Verantwoord gebruik van technologieën

"Het zoeken naar waarheid is een essentieel onderdeel van de democratie, die zelf bijdraagt aan het algemeen welzijn." MH 134

WERK

Draagt bij aan de waardigheid van de mens en aan deelname aan de samenleving

RISICO'S

- Onzekerheid over werk
- Ongelijkheden
- Werknemers die worden gecontroleerd of vervangen door machines

VERANTWOORDELIJKHEID

- Bescherming van werk
- Voortdurende vorming
- Meer mensgerichte innovatie

"AI dwingt werknemers vaak zich aan te passen aan de snelheid en eisen van machines, in plaats van dat machines de mens ondersteunen." MH 150

VRIJHEID

AI en digitale technologieën beïnvloeden steeds meer het gedrag

RISICO'S

- Digitale verslavingen
- Controle via data
- Nieuwe vormen van slavernij

VERANTWOORDELIJKHEID

- Eerlijke regels
- Gedeelde verantwoordelijkheid
- Onderwijs

"Vrijheid in het digitale tijdperk is niet alleen van persoonlijk belang, maar ook een maatschappelijk belang." MH 171

ALS TECHNOLOGIE DE OVERHAND HEEFT wordt de mens een middel

ALS HET WORDT GELEID DOOR WIJSHEID wordt het menselijke groei

De waardigheid van de mens moet het criterium zijn voor alle vooruitgang!

DICASTERY FOR PROMOTING INTEGRAL HUMAN DEVELOPMENT
www.humandevelopment.va

Bijeenkomst 4 – Waarheid, werk en vrijheid

Hoofdstuk 4 · Infographic 4 · MH 131–181

19.30 – Welkom en openingsgebed

> *God van waarheid en vrijheid, geef ons een helder verstand en een eerlijk hart. Help ons waarheid te zoeken, mensen recht te doen in hun werk en verstandig om te gaan met onze vrijheid. Leer ons kritisch te zijn zonder wantrouwen te zaaien en open te blijven voor elkaar. Amen.*

19.45 – Waar gaat het over?

In hoofdstuk 4 onderzoekt de paus drie terreinen waarop digitale technologie en kunstmatige intelligentie grote gevolgen hebben: **waarheid, werk en vrijheid**.

Waarheid. Digitale communicatie biedt veel mogelijkheden om kennis te delen en met elkaar in gesprek te gaan. Tegelijk kunnen onjuiste berichten, gemanipuleerde beelden en misleidende informatie zich snel verspreiden. De paus noemt waarheid een gemeenschappelijk goed. Zonder betrouwbare informatie en onderling vertrouwen komt ook het samenleven onder druk te staan. Daarom zijn kritisch denken, vorming en verantwoord communiceren belangrijk (MH 132–147).

Werk. Werk is volgens de sociale leer van de Kerk meer dan een middel om geld te verdienen. Het is een manier waarop mensen hun talenten ontwikkelen, verantwoordelijkheid dragen en deelnemen aan de samenleving. Kunstmatige intelligentie kan zwaar of eentonig werk verlichten, maar ook banen veranderen of laten verdwijnen. Bovendien

kunnen werknemers steeds sterker worden gecontroleerd door digitale systemen. De paus vraagt daarom om technologische ontwikkeling die de waardigheid van werkenden beschermt en hun mogelijkheden vergroot (MH 148–164).

Vrijheid. Digitale platforms en toepassingen beïnvloeden ons gedrag. Zij verzamelen gegevens, sturen onze aandacht en kunnen afhankelijkheid versterken. De encycliek bespreekt ook ernstige vormen van uitbuiting en misbruik die door digitale technologie worden vergemakkelijkt. Vrijheid vraagt daarom meer dan de mogelijkheid om op een knop te drukken: zij vraagt om bewustzijn, verantwoordelijkheid, bescherming en daadwerkelijke keuzevrijheid (MH 165–179).

Het hoofdstuk eindigt met een oproep tot gedeelde verantwoordelijkheid. Overheden, bedrijven, onderwijsinstellingen, gemeenschappen en burgers moeten samen zorgen dat technologische vernieuwing de mens dient (MH 180–181).

Gebruik van de infographic

De infographic heeft drie kolommen: **Waarheid – Werk – Vrijheid**.

Vraag de deelnemers eerst welke kolom het dichtst bij hun eigen leven staat. Loop daarna de risico's langs: desinformatie, onzekerheid over werk, controle, afhankelijkheid en verlies van vrijheid.

Wijs ten slotte op de verantwoordelijkheid die onder iedere kolom wordt genoemd. Zo verschuift het gesprek van wat ons overkomt naar wat wij zelf en samen kunnen doen.

Bijbelse verdieping: Johannes 8, 31–32, over waarheid en vrijheid, en Marcus 2, 27, over de sabbat die er is voor de mens.

20.00 – Persoonlijke reflectie

- Hoe bepaal ik of een bericht of nieuwsfeit betrouwbaar is?
- Wanneer laat ik mij beïnvloeden door berichten die vooral mijn eigen mening bevestigen?
- Welke betekenis heeft werk, betaald of onbetaald, in mijn leven?
- Hoe vrij ben ik werkelijk in mijn gebruik van telefoon, sociale media en andere digitale middelen?

20.15 – Groepsgesprek

- Waarom is waarheid belangrijk voor het vertrouwen tussen mensen?
- Hoe gaan wij om met verschillende meningen, ook binnen de parochie?
- Welke gevolgen van automatisering zien wij in onze eigen omgeving?
- Hoe zorgen wij dat mensen niet alleen worden gewaardeerd om hun economische bijdrage?
- Wanneer helpt digitale communicatie de gemeenschap en wanneer vervangt zij waardevolle persoonlijke ontmoetingen?

Aanwijzing voor de gespreksleider: Behandel de drie thema's achtereenvolgens, maar probeer niet ieder onderwerp volledig uit te diepen. Vraag deelnemers welk thema hen het meest raakt en besteed dáár extra aandacht aan. Voorkom dat het gesprek een debat over specifieke politieke partijen of mediakanalen wordt; keer steeds terug naar waarheid, waardigheid en vrijheid.

20.45 – Van bezinning naar praktijk

Lees Johannes 8, 31–32. Bespreek wat Jezus' verbinding tussen waarheid en vrijheid betekent voor onze dagelijkse communicatie.

Laat deelnemers nadenken over drie mogelijke gewoonten: informatie controleren voordat je die deelt, bewust tijd vrijmaken voor ontmoetingen zonder scherm en aandacht hebben voor mensen wier werk of maatschappelijke positie onder druk staat.

Gemeenschapsvorming: bespreek hoe de parochie een plaats kan zijn waar mensen met uiteenlopende opvattingen elkaar blijven ontmoeten. Overweeg een open gesprekstafel, een intergenerationele bijeenkomst over digitale gewoonten of een praktische afspraak dat belangrijke parochieberichten zowel digitaal als persoonlijk worden gedeeld.

Bespreek vervolgens de communicatie binnen de parochie. Bereiken mededelingen iedereen? Is er ruimte voor mensen die geen internet gebruiken? Hoe gaan we om met kritiek en verschillende opvattingen? Laat de groep één haalbare verbetering formuleren en benoem wie die met anderen kan bespreken.

21.15 – Afsluiting met gebed

Laat enkele deelnemers delen: *"Ik wil bewuster omgaan met…"*

> *Heer, maak ons waarachtig in onze woorden, rechtvaardig in ons handelen en vrij om het goede te kiezen. Geef ons respect voor het werk van anderen en aandacht voor wie gemakkelijk wordt vergeten. Amen.*

ENCYCLIEK VAN DE HEILIGE VADER LEO XIV

MAGNIFICA HUMANITAS

Over de bescherming van de mens in het tijdperk van kunstmatige intelligentie

EEN BESCHAVING VAN LIEFDE OPBOUWEN

Technologie, oorlog en verantwoordelijkheid in het digitale tijdperk

Een voortdurend groeiende connectie tussen **technologie, macht en geweld**

Cultuur van Macht

- Normalisering van oorlog
- Logica van de "sterkste"
- Economische belangen (wapens)

Risico's van technologie:

- Geautomatiseerde beslissingen
- Onduidelijke verantwoordelijkheid
- Burgers gereduceerd tot "data"

Vrede = de fundamentele voorwaarde van het algemeen belang

Beschaving van Liefde

- Rechtvaardigheid + Liefdadigheid
- Broederschap tussen volken
- Universeel algemeen belang

Rol van technologie:

- Dient de mens, niet andersom
- Bevordert echte relaties
- Bouwt de gemeenschap

"Geen enkel algoritme kan oorlog moreel aanvaardbaar maken." MH 198

Wat werkt er niet

- ⊗ Zwak multilateralisme
- ⊗ Politiek gebaseerd op geweld
- ⊗ Desinformatie
- ⊗ Oorlogseconomie

Wat kunnen we doen

- ✓ Woorden ontwapenen
- ✓ Rechtvaardigheid opbouwen
- ✓ Luister naar slachtoffers
- ✓ Evenwichtig realisme toepassen (geen cynisme, geen naïviteit)
- ✓ Dialoog en diplomatie

"Niets gaat verloren met vrede, terwijl met oorlog alles verloren kan gaan." MH 219

De beschaving van liefde ontstaat uit **kleine dagelijkse handelingen.** We kunnen niet alles veranderen, maar we kunnen wel ons steentje bijdragen.

Geen enkele technologische transformatie kan volledig worden omarmd zonder een **bekering van het hart** en zonder een concrete praktijk van **rechtvaardigheid, solidariteit en zorg voor de meest kwetsbaren.**

"Het Magnificat" als een sleutel voor interpretatie: macht omverwerpen en de waarde van nederigheid erkennen.

Laten we "bouwers van de gemeenschap worden, in plaats van architecten van Babel!" zodat de mensheid haar grootsheid niet verliest en de wereld in het menselijk hart de plaats herkent waar God wil wonen. **(MH 16)**

DICASTERY FOR PROMOTING INTEGRAL HUMAN DEVELOPMENT

www.humandevelopment.va

Bijeenkomst 5 – Bouwers van vrede en een beschaving van liefde

Hoofdstuk 5 en conclusie · Infographic 5 · MH 182–245

19.30 – Welkom en openingsgebed

> *God van vrede, onze wereld kent zoveel verdeeldheid, angst en geweld. Soms voelen wij ons machteloos. Open onze harten voor uw plan van vrede. Leer ons woorden te spreken die verbinden, aandacht te hebben voor wie lijden en in het kleine trouw te blijven aan de liefde. Amen.*

19.45 – Waar gaat het over?

Het laatste hoofdstuk stelt de tegenstelling tussen een **cultuur van macht** en een **beschaving van liefde** centraal.

De paus beschrijft hoe nieuwe technologieën de manier van oorlog voeren veranderen. Cyberaanvallen, desinformatie en geautomatiseerde wapensystemen maken conflicten ingewikkelder en kunnen de afstand vergroten tussen degene die een beslissing neemt en degene die de gevolgen ondervindt. Vooral wanneer kunstmatige intelligentie wordt gebruikt bij beslissingen over leven en dood, staat de menselijke verantwoordelijkheid op het spel (MH 182–205).

De encycliek waarschuwt voor een wereld waarin macht, militaire superioriteit en economische belangen de boventoon voeren. Tegenover deze ontwikkeling plaatst zij de overtuiging dat vrede een noodzakelijke voorwaarde is voor het algemeen welzijn.

Een beschaving van liefde ontstaat niet vanzelf. Zij vraagt om gerechtigheid, solidariteit, aandacht voor slachtoffers, diplomatie en de bereidheid met tegenstanders in gesprek te blijven. De paus benadrukt ook het belang van onze woorden: vijandige taal kan verdeeldheid vergroten, terwijl respectvolle communicatie ruimte schept voor vrede (MH 206–229).

Dat klinkt misschien als een opdracht voor wereldleiders. Toch maakt de encycliek duidelijk dat iedereen een bijdrage kan leveren. De manier waarop wij omgaan met meningsverschillen, spreken over anderen en reageren op conflicten, is onderdeel van dezelfde keuze tussen macht en liefde.

In de conclusie keert de paus terug naar de menswording van Christus. God is geen abstract idee gebleven, maar is mens geworden. Daarmee onderstreept het christelijk geloof de waarde van het concrete menselijke leven, van lichamelijke aanwezigheid en van verbondenheid.

De encycliek eindigt bij Maria's **Magnificat**. Haar lofzang vertelt over een God die oog heeft voor kleinen en armen en de vanzelfsprekendheid van menselijke macht doorbreekt. Zo wordt het Magnificat een lied van hoop en een uitnodiging om zelf aan een menswaardige toekomst te bouwen (MH 230–245).

Gebruik van de infographic

Begin bij de tegenstelling bovenaan: **cultuur van macht** tegenover **beschaving van liefde**.

Bespreek vervolgens de risico's van technologie in conflicten. Vraag daarna aandacht voor het gedeelte *Wat kunnen wij doen?* Daar staan concrete houdingen genoemd: woorden ontwapenen, rechtvaardigheid opbouwen, luisteren naar slachtoffers, realistisch blijven en dialoog zoeken. Eindig bij het **Magnificat** onderaan. Vraag waarom juist de lofzang van Maria een passende afsluiting vormt van een encycliek over technologie en menselijke waardigheid.

Bijbelse verdieping: Matteüs 5, 9, over vredestichters, en Lucas 1, 46–55, het Magnificat.

20.00 – Persoonlijke reflectie

- Hoe reageer ik wanneer iemand een heel andere mening heeft dan ik?
- Gebruik ik soms woorden die afstand scheppen of anderen kleineren?
- Wanneer voel ik mij machteloos tegenover oorlog, onrecht of verdeeldheid?
- Waar zie ik in mijn eigen omgeving tekenen van hoop en vrede?

20.15 – Groepsgesprek

- Wat verstaan wij onder een beschaving van liefde?
- Waarom is vrede meer dan de afwezigheid van oorlog?
- Welke rol spelen taal en communicatie bij het ontstaan of oplossen van conflicten?
- Hoe kunnen wij als christenen aandacht blijven houden voor slachtoffers van geweld en onrecht?
- Welke betekenis heeft het Magnificat voor onze kijk op macht, armoede en menselijke waardigheid?
- Wat hebben de vijf bijeenkomsten ons geleerd over de samenleving die wij willen opbouwen?

Aanwijzing voor de gespreksleider: Geef ruimte aan gevoelens van verdriet, boosheid of machteloosheid die het onderwerp oorlog kan oproepen. Niet ieder probleem vraagt om een onmiddellijke oplossing. Help deelnemers wel om de verbinding te leggen met hun eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden.

20.45 – Van bezinning naar praktijk

Lees Matteüs 5, 9 en vervolgens het Magnificat (Lucas 1, 46–55).

Vraag de deelnemers welke houding van Maria hen aanspreekt: vertrouwen, nederigheid, dankbaarheid, aandacht voor kleinen of hoop op Gods gerechtigheid.

Bespreek daarna wat het betekent om in het dagelijks leven vredestichter te zijn. Bijvoorbeeld door een moeilijk gesprek niet uit de weg te gaan, minder snel over anderen te oordelen, iemand te steunen die wordt buitengesloten of bewust te kiezen voor woorden die verbinden.

Gemeenschapsvorming en terugblik: breng de vijf thema's samen: gemeenschap, menselijke waardigheid, verantwoord gebruik van technologie, waarheid en vrijheid, vrede en liefde. Vraag welke relaties door de gespreksreeks zijn gegroeid en hoe deelnemers die willen onderhouden. Denk aan een blijvende gespreksgroep, een gezamenlijke maaltijd met nieuwe gasten, een bezoekinitiatief of een ontmoetingsavond met mensen buiten de eigen kring.

Laat de deelnemers samen twee vragen bespreken:

1. *Wat zouden wij als parochie moeten vasthouden uit deze vijf bijeenkomsten?*

2. *Welke concrete stap kunnen wij gezamenlijk zetten om meer een gemeenschap van liefde en verbondenheid te worden?*

Kies bij voorkeur één uitvoerbaar initiatief, met mensen die bereid zijn de eerste stap te zetten. Maak een afspraak om later samen terug te kijken op wat het initiatief teweegbrengt.

21.15 – Afsluiting met gebed

Laat iedere deelnemer kort aan het woord komen: *"Wat ik uit deze bijeenkomsten meeneem, is…"*
Sluit af met het gezamenlijk bidden van het **Magnificat**.

> Hoog verheft nu mijn ziel de Heer,
> verrukt is mijn geest om God, mijn Verlosser,
> Zijn keus viel op zijn eenvoudige dienstmaagd,
> van nu af prijst ieder geslacht mij zalig.
> Wonderbaar is het wat Hij mij deed,
> de Machtige, groot is Zijn Naam!
> Barmhartig is Hij tot in lengte van dagen
> voor ieder die Hem erkent.
> Hij doet zich gelden met krachtige arm,
> vermetelen drijft hij uiteen,
> machtigen haalt Hij omlaag van hun troon,
> eenvoudigen brengt Hij tot aanzien;
> Behoeftigen schenkt Hij overvloed,
> maar rijken gaan heen met lege handen.
> Hij trekt zich Zijn dienaar Israël aan,
> Zijn milde erbarming indachtig;
> zoals Hij de vaderen heeft beloofd,
> voor Abraham en zijn geslacht voor altijd.
>
> *Heer onze God, wij danken U voor de rijkdom van het menselijk leven. Geef ons de moed om te kiezen voor liefde in plaats van macht, voor ontmoeting in plaats van afstand en voor hoop in plaats van angst. Laat ons in onze gezinnen, onze parochie en onze samenleving bouwers van vrede zijn. Door Christus onze Heer.*
>
> *Amen.*